

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและความเป็นมา

ความรู้ท้องถิ่น (Indigenous knowledge) คือความรู้ที่มีลักษณะเฉพาะตามสภาพแวดล้อม และวัฒนธรรมของท้องถิ่น นั้น ๆ โดยความรู้ท้องถิ่นจะมีเจ้าของเป็นชุมชนนั้น ๆ (UNESCO, 2006) เนื่องจากความรู้ท้องถิ่นเกิดขึ้นจากการดำเนินกิจกรรมภายใต้สภาพแวดล้อมท้องถิ่นเป็นระยะเวลาที่ยาวนาน (Sefa Dei, Hall and Rosenberg, 2000; Hansen and VanFleet, 2003) เพื่อพัฒนาการด้านอาชีพ อาหาร สุขภาพ การบริหารจัดการชุมชนเพื่อคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน (UNESCO, 2006) ความรู้ท้องถิ่นจึงเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต และอาชีพของชุมชนท้องถิ่น เช่น ความรู้ของท้องถิ่นในเรื่องการเกษตรกรรม ประมง ความรู้เรื่องพืชสมุนไพรและการรักษาโรค และ อาหาร ซึ่งรวมถึงพืชผักพื้นบ้าน (Indigenous vegetables)

ดังนั้นความรู้ท้องถิ่นจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาท้องถิ่น และกระจายสู่วงกว้างในระดับประเทศ โดยความรู้ท้องถิ่นมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเศรษฐกิจของประเทศกำลังพัฒนา โดยความรู้ท้องถิ่นคือปัจจัยที่จะพัฒนาอาชีพ สุขภาพ การพัฒนาชุมชน และแก้ปัญหาความยากจนของคนท้องถิ่น เนื่องจากความรู้ท้องถิ่นประกอบไปด้วยประสบการณ์ ทักษะ และความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง (Insights) (World Bank, 2009) ในกรณีของผักพื้นบ้าน ซึ่งจัดเป็นความรู้ท้องถิ่นแขนงหนึ่งที่ท้องถิ่นค้นพบ เพื่อใช้เป็นอาหาร รวมทั้งเป็นสมุนไพรรักษาโรคสำหรับคนในชุมชน การศึกษามากมายพบว่าผักพื้นบ้านเป็นแหล่งอาหารที่สำคัญของท้องถิ่น เป็นสินค้าเพื่อสร้างรายได้ และการพัฒนาผู้หญิงในชุมชน เนื่องจากผู้หญิงจะเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการหาพืชผักเป็นอาหาร ทั้งเพื่อบริโภคในครัวเรือน และ เพื่อขายเป็นรายได้มากกว่าผู้ชาย (Price and Ogle, 2009)

ถึงแม้ความรู้ท้องถิ่นจะมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศของประเทศกำลังพัฒนา แต่ความรู้ท้องถิ่นกำลังอยู่ในภาวะเสี่ยงต่อการสูญหาย เนื่องจากไม่ได้รับความสนใจจากคนรุ่นใหม่ ซึ่งปัจจุบันคนรุ่นใหม่มีวิถีการดำเนินชีวิตที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อม และพิธีการดั้งเดิมของท้องถิ่นลดลง เนื่องจากกระแสของคนรุ่นใหม่ใช้วิถีการดำเนินชีวิตแบบเมืองมากขึ้น และศึกษาจากรูปแบบทางการ ซึ่งสืบเนื่องมาจากการถ่ายทอดของวัฒนธรรมตะวันตกในยุคของการล่าอาณานิคม และการหลั่งไหลของวัฒนธรรมตะวันตกในยุคโลกาภิวัตน์ที่มองความรู้ท้องถิ่นเป็นความรู้เก่าที่หยุดนิ่งไม่ทัน

ยุคสมัย (Puffer. 1995) แต่ความรู้ท้องถิ่นเป็นสิ่งที่ฝังอยู่กับประสบการณ์ของผู้สูงอายุ พิธีกรรม ประเพณี วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต (Chonchon. 2007) และถ่ายทอดผ่านกระบวนการของ ท้องถิ่นแบบปากเปล่า และการเรียนรู้เชิงปฏิบัติแทนการเรียนรู้ในระบบโรงเรียน นอกจากนี้ความรู้ ท้องถิ่นยังถูกรุกรานจากประเทศพัฒนาแล้วที่เข้ามาล่าอาณานิคม โดยนำความรู้ท้องถิ่นไปใช้ ประโยชน์ และครอบครัวยุคใหม่เป็นเจ้าของ (Obomsawin. 2001)

ดังนั้นกระบวนการจัดการความรู้ท้องถิ่นควรมีการศึกษาอย่างจริงจังเพื่อหารูปแบบที่ เหมาะสมกับคุณลักษณะของความรู้ท้องถิ่น และวิถีการดำเนินชีวิตและวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น ในขณะที่แวดวงวิชาการที่ศึกษาเรื่องการจัดการความรู้ให้ความสนใจกับการจัดการความรู้ของ หน่วยงานธุรกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งธุรกิจขนาดใหญ่ และหน่วยงานรัฐบาลหรือองค์กรสาธารณะ (Public sector organisations) การถ่ายทอดความรู้ระหว่างองค์กรใหญ่ข้ามชาติสู่องค์กรลูกในประเทศ กำลังพัฒนา หรือการถ่ายทอดความรู้ระหว่างองค์กรที่มีวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน (Cross culture organization knowledge transfer) ในขณะที่การถ่ายทอดความรู้จากคนรุ่นเก่าที่เก็บสะสมประสบการณ์ความรู้ท้องถิ่นสู่คนรุ่นใหม่เป็นเรื่องที่ควรให้ความสำคัญในการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง รวมถึงการใช้ เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information and communication technology หรือ ICT) เพื่อเสริม ประสิทธิภาพให้กระบวนการถ่ายทอดความรู้ท้องถิ่น

1.2 ปัญหาในการวิจัย

ความรู้ท้องถิ่น หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น คือความรู้ที่มีลักษณะเฉพาะ เป็นความรู้ที่เกิดขึ้นจาก การดำเนินกิจกรรมในพื้นที่นั้น ๆ โดยความรู้ท้องถิ่นเกิดจากการสะสม และประยุกต์ให้สอดคล้องกับ สภาพภูมิประเทศและสังคมของท้องถิ่นนั้น ๆ มาเป็นระยะเวลาที่ยาวนาน โดยความรู้ท้องถิ่นได้เกิด การถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งสู่รุ่นหนึ่งอย่างต่อเนื่องด้วยกระบวนการของท้องถิ่น หรือกระบวนการที่ไม่ เป็นทางการ (Sefa Dei, Hall and Rosenberg. 2000)

วิวัฒนาการของสังคมในปัจจุบันได้เปลี่ยนไป ชุมชนท้องถิ่นให้ความสำคัญกับความรู้ ท้องถิ่นน้อยลง โดยพึ่งพาทองค้ำความรู้สมัยใหม่ที่สร้างขึ้นจากระบบการศึกษาที่เป็นทางการ และ ถ่ายทอดผ่านกระบวนการที่เป็นทางการ การถ่ายทอดความรู้ท้องถิ่นจากรุ่นสู่รุ่นเกิดความไม่ต่อเนื่อง ความรู้ท้องถิ่นบางเรื่องได้จางหายไปจากท้องถิ่น แต่ในบางท้องถิ่นพยายามรื้อฟื้นความรู้ท้องถิ่นและ

ถ่ายทอดสู่คนรุ่นใหม่ด้วยวิธีดั้งเดิม และวิธีการถ่ายทอดความรู้อย่างเป็นทางการ เช่น การจัดวิชาเรียน ความรู้ท้องถิ่นให้โรงเรียนในชุมชน โดยให้ผู้มีความรู้และประสบการณ์ในชุมชนเป็นครูสอนโดยตรง

การถ่ายทอดความรู้ท้องถิ่นถูกละเลยไปในในแง่มุมมองของการศึกษาวิจัยในแวดวงของการจัดการความรู้ ในขณะที่ความรู้ท้องถิ่นมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ทั้งความเข้มแข็งของชุมชน ความมั่นคงด้านอาหาร และเศรษฐกิจ ดังนั้นกระบวนการถ่ายทอดความรู้ท้องถิ่นควรมี การศึกษาวิจัยเป็นกระบวนการเพื่อให้ท้องถิ่นที่มีภาวะวิกฤตในเรื่องการถ่ายทอดความรู้ท้องถิ่นได้นำไปปฏิบัติ และในยุคของสังคมดิจิทัล เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สามารถเสริมศักยภาพกระบวนการถ่ายทอดความรู้ให้กับความรู้ท้องถิ่นได้ นอกจากนี้กระบวนการถ่ายทอดความรู้ที่ได้มีการศึกษากันอย่างกว้างขวางในบริบทของธุรกิจขนาดใหญ่ หรือหน่วยงานราชการหรือองค์กรสาธารณะ อาจไม่เหมาะสมกับชุมชนชนบทที่ต้องการถ่ายทอดความรู้ท้องถิ่น เนื่องจากชุมชนชนบทมีลักษณะที่แตกต่างอย่างมากกับธุรกิจขนาดใหญ่ หรือหน่วยงานราชการหรือองค์กรสาธารณะ

โดยสรุปกระบวนการถ่ายทอดความรู้ท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรู้เรื่องผักพื้นบ้าน ที่มีคุณลักษณะที่เฉพาะเจาะจง และกระบวนการถ่ายทอดที่สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตแต่ละท้องถิ่น ดังนั้นปัญหาการถ่ายทอดความรู้ท้องถิ่นจะแตกต่างกันไป จำเป็นที่ควรหาคำตอบให้กับชุมชนที่ต้องการดำเนินการถ่ายทอดความรู้ท้องถิ่นสู่คนรุ่นใหม่ โดยปัญหาโดยสรุป คือ

- 1) ความรู้ท้องถิ่นมีคุณลักษณะที่แตกต่าง และมีกระบวนการความรู้ที่แตกต่างจากความรู้ทั่วไป
- 2) โมเดลกระบวนการถ่ายทอดความรู้ของวิสาหกิจขนาดใหญ่ หน่วยงานราชการหรือองค์กรสาธารณะอาจไม่มีความเหมาะสมกับชุมชนชนบท และความรู้ท้องถิ่น
- 3) ไม่มีการศึกษาและนำเสนอกระบวนการถ่ายทอดความรู้ท้องถิ่นออกมาเป็นโมเดลอย่างชัดเจน
- 4) ไม่มีผู้ให้ความสนใจในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาเสริมศักยภาพในกระบวนการถ่ายทอดความรู้ท้องถิ่น

1.3 วัตถุประสงค์งานวิจัย และ คำถามงานวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลัก คือ 1) การศึกษากระบวนการถ่ายทอดความรู้ท้องถิ่นของชุมชนที่ยังคงให้ความสำคัญกับความสำคัญของความรู้ท้องถิ่นและกระบวนการถ่ายทอดความรู้ท้องถิ่นจากคนแต่ละรุ่นในชุมชนสู่คนรุ่นใหม่ (Young generation) เพื่อสรุปเป็นโมเดลการถ่ายทอดความรู้ท้องถิ่น โดยศึกษาจากความรู้เรื่องผักพื้นบ้านของชุมชนภาคตะวันออก และ 2) ศึกษาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่เหมาะสมเพื่อสนับสนุนการถ่ายทอดความรู้ท้องถิ่น ดังนั้น การศึกษาวิจัยในครั้งนี้มีคำถามการวิจัยเพื่อการค้นหาคำตอบ 3 ข้อ คือ

- 1) ชุมชนชนบทมีการถ่ายทอดความรู้ท้องถิ่น (ความรู้ผักพื้นบ้าน) สู่คนรุ่นใหม่อย่างไร
- 2) โมเดลการถ่ายทอดความรู้เรื่องผักพื้นบ้านควรเป็นอย่างไร
- 3) เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and communication technology หรือ ICT) สามารถมีส่วนสนับสนุนการถ่ายทอดความรู้ท้องถิ่นได้อย่างไร

1.4 กรอบทฤษฎีสำหรับการวิจัย

ความรู้ท้องถิ่น (Indigenous knowledge หรือ traditional knowledge) คือความรู้ของกลุ่มคนหรือชุมชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่นั้นเป็นระยะเวลายาวนาน ความรู้ท้องถิ่นไม่ใช่ความรู้โบราณ ล้าสมัย และไม่ใช่นวัตกรรมของชนพื้นเมืองเท่านั้น แต่ความรู้ท้องถิ่นเป็นความรู้แบบพลวัตที่เกิดการพัฒนาแบบต่อเนื่องเป็นระยะเวลาที่ยาวนาน (Obomsawin, 2001; Hansen and VanFleet, 2003; Rao, 2006; Langill, 2007) เป็นประสบการณ์เฉพาะตัว (Sefa Dei, Hall and Rosenberg, 2000) และเป็นความรู้แบบองค์รวม (Holistic) และแบบแฝง (Obomsawin, 2001) เห็นได้ว่าความรู้ท้องถิ่นจึงมีลักษณะของความรู้แบบแฝง (Tacit knowledge) และเป็นความรู้แบบดำเนินการ (procedural knowledge) ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินอาชีพ และการปฏิบัติ ยกที่จะถ่ายทอดได้ด้วยวิธีการศึกษาในระบบแบบทางการ (Formal education) แต่ต้องเรียนรู้จากการสังเกต และพิจารณาในสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น โดยคนท้องถิ่น (Waldram, 1986)

ดังนั้นกระบวนการถ่ายทอดความรู้ท้องถิ่น จะมีความแตกต่างจากการถ่ายทอดความรู้สมัยใหม่ที่เรียนได้จากในชั้นเรียน การฝึกอบรม หรือในหน่วยงานธุรกิจขนาดใหญ่ที่ต้องถ่ายทอด

ความรู้จากองค์กรแม่ โดยที่กระบวนการถ่ายทอดความรู้ท้องถิ่น สามารถศึกษาเปรียบเทียบกับ กระบวนการถ่ายทอดความรู้ในหลักการ และศึกษาเพิ่มเติมในองค์ประกอบที่มีส่วนในการสร้าง รูปแบบกระบวนการถ่ายทอดความรู้ของท้องถิ่น ซึ่งในการศึกษาใน 5 องค์ประกอบ คือ 1) คุณลักษณะ ความรู้ท้องถิ่นเรื่องผักพื้นบ้าน 2) ลักษณะและวัฒนธรรมชุมชน 3) กิจกรรมการถ่ายทอดความรู้ ท้องถิ่นเรื่องผักพื้นบ้านของชุมชนที่ผ่านมาและในปัจจุบัน เพื่อสรุปเป็น 4) โมเดลการถ่ายทอด ความรู้ท้องถิ่น ซึ่งประกอบไปด้วยอย่างน้อย 2 กระบวนการหลัก คือ กระบวนการสื่อสารข้อมูล และ กระบวนการตีความหมายเพื่อสร้างความรู้ 5) ปัจจัยสนับสนุนกระบวนการถ่ายทอดความรู้ท้องถิ่น ซึ่ง ประกอบด้วยผู้ถ่ายทอดความรู้และรับความรู้ สื่อกลางการสื่อสารข้อมูล กิจกรรมเพื่อการถ่ายทอด ความรู้ วัฒนธรรมชุมชน และ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่สนับสนุนกระบวนการถ่ายทอด ความรู้ท้องถิ่น

1.5 การออกแบบการวิจัย

งานวิจัยนี้จัดระเบียบการวิจัยแบบงานวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการใช้งานวิจัย 2 รูปแบบ คือ การ วิจัยการวิเคราะห์เรื่อง (Narrative analysis) เพื่อค้นหากระบวนการถ่ายทอดความรู้ของชุมชน และ ปัจจัยต่าง ๆ ที่ สนับสนุนการถ่ายทอดความรู้ท้องถิ่นของชุมชน การวิจัยการวิเคราะห์เรื่องมีการ นำไปใช้กับงานวิจัยทางสังคมที่ต้องศึกษาเกี่ยวข้องกับคนและชุมชนในระดับย่อย ที่มีความซับซ้อน (Creswell, 2005) ซึ่งสามารถค้นหาคำตอบได้ด้วยคำพูด ข้อความ หรือประสบการณ์ตรงจากสมาชิก ของชุมชน ซึ่งต้องใช้การพูดคุยแบบธรรมชาติ หรือการเล่าเรื่อง และการตีความหมาย (Riessman, 1993) การวิจัยการวิเคราะห์เรื่องเป็นวิธีที่ดีที่สุดที่จะทำความเข้าใจ และนำเสนอประสบการณ์ตรง เนื่องจาก การวิจัยการวิเคราะห์เรื่องทำให้นักวิจัยได้ข้อมูลที่ละเอียด (Clandinin and Connelly, 2000)

การวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยในครั้งนี้ใช้การเข้ารหัสและจัดหมวดหมู่ โดยจัดตามประเด็น ของเนื้อหาที่ค้นพบ และกรอบการวิจัย ที่นำเสนอโดย Clandinin and Connelly (2000) และ Boje (2001) ซึ่งเป็นวิธีทั่วไปสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ วิธีเข้ารหัสยังเป็นการช่วยนักวิจัยทำ ความเข้าใจข้อมูล และขยายการอธิบายให้ผู้อ่านงานวิจัยได้ด้วย (Hall and Hall, 2004) โดยข้อมูลที่ได้ จากการวิเคราะห์ข้อมูลได้นำมาใช้สรุปเป็น โมเดลการถ่ายทอดความรู้ท้องถิ่นของชุมชนภาคตะวันออกเฉียง ของประเทศไทย

1.6 ขอบเขตและข้อจำกัด

งานวิจัยในครั้งนี้จะทำการศึกษาจากความรู้ท้องถิ่นเรื่องความรู้ผักพื้นบ้านของชุมชนในเขตป่ารอยต่อ 5 จังหวัดของภาคตะวันออก เนื่องจากเป็นชุมชนที่มีการรณรงค์และส่งเสริมให้บริโภคผักพื้นบ้าน และใช้ผักพื้นบ้านเป็นประเด็นในการพัฒนาชุมชนทั้งในด้านความมั่นคงทางอาหาร และเศรษฐกิจของชุมชน ดังนั้นชุมชนในพื้นที่นี้จะเป็นชุมชนที่มีกระบวนการของการถ่ายทอดความรู้ท้องถิ่นสู่คนรุ่นใหม่ ในการศึกษาในพื้นที่ดังกล่าวมีข้อจำกัดดังนี้

1) เพื่อครอบคลุมกระบวนการถ่ายทอดความรู้ที่ชุมชนในภาคตะวันออกใช้ถ่ายทอดความรู้ท้องถิ่นจากรุ่นสู่รุ่น การศึกษากระบวนการถ่ายทอดความรู้ท้องถิ่นในครั้งนี้ จะศึกษารวมจากผู้เฒ่าผู้แก่ที่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องในการถ่ายทอดความรู้ดังกล่าวสู่คนรุ่นต่อ ๆ มา ด้วย เนื่องจากครอบครัวที่ให้ความสำคัญในการบริโภคผักพื้นบ้าน หรือการใช้ผักพื้นบ้านแก้ปัญหาเศรษฐกิจอาจมีจำนวนไม่มาก เมื่อเทียบกับจำนวนประชากรทั้งชุมชน

2) ผักพื้นบ้านในพื้นที่ศึกษาอาจมีเป็นบางฤดู เพื่อศึกษาให้ได้ข้อมูลในเชิงลึกที่ผู้เข้าร่วมในการวิจัยให้ข้อมูลและ การประจักษ์จริงโดยการสังเกตของนักวิจัย การศึกษาในครั้งนี้ควรจะต้องครอบคลุมช่วงเวลาผักพื้นบ้านของท้องถิ่นนั้นผลิดอกออกผลและมีการบริโภคหรือจำหน่ายพืชผักนั้น ๆ ด้วย

1.7 ประโยชน์ที่จะได้รับ

งานวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษากระบวนการถ่ายทอดความรู้เฉพาะ คือความรู้ท้องถิ่น ที่มีความแตกต่างจากความรู้ในองค์กรวิสาหกิจ หน่วยงานราชการ และหน่วยงานสาธารณะทั่วไป และชุมชนชนบทของประเทศกำลังพัฒนาที่มีข้อจำกัดในเรื่องการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร งานศึกษาวิจัยในครั้งนี้มีประโยชน์กับทั้งส่วนของแวดวงวิชาการด้านการจัดการความรู้ และการพัฒนาชุมชน ดังนี้

1.7.1 ประโยชน์ต่อแวดวงวิชาการ

งานวิจัยในครั้งนี้จะเพิ่มความเข้าใจในการจัดการความรู้ท้องถิ่นด้วยมุมมองในด้านของการจัดการความรู้แบบสมัยใหม่ โดยเน้นที่การสรุปรูปแบบ หรือโมเดลการถ่ายทอดความรู้ที่ชุมชนท้องถิ่นปฏิบัติกันมาอย่างมีประสิทธิภาพ โมเดลการถ่ายทอดความรู้ท้องถิ่นที่จะนำเสนอในการศึกษาครั้งนี้จะ

เป็นโมเดลตัวอย่างให้นักวิชาการที่สนใจเรื่องการถ่ายทอดความรู้ท้องถิ่นได้นำไปศึกษาต่อยอดในเรื่องของกระบวนการถ่ายทอดความรู้ หรือการจัดการความรู้ท้องถิ่นต่อไป

1.7.2 ประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชน

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้จะได้รูปแบบการถ่ายทอดความรู้เรื่องผักพื้นบ้านของชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย เพื่อเป็นตัวอย่างให้กับชุมชนอื่นที่มีลักษณะของความรู้ วัฒนธรรม และสถานการณ์ที่ใกล้เคียง นำไปปรับใช้ได้ นอกจากนี้การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ยังเป็นส่วนหนึ่งของการกระตุ้นให้ชุมชนตระหนักในสำคัญของผักพื้นบ้าน และการถ่ายทอดความรู้ท้องถิ่นในชุมชนที่ทำการศึกษาวิจัยด้วย

1.8 นิยามศัพท์

ความรู้ท้องถิ่น

ความรู้ท้องถิ่น (Indigenous knowledge) คือความรู้ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินกิจกรรมภายใต้สภาพแวดล้อมท้องถิ่นเป็นระยะเวลาที่ยาวนาน เพื่อพัฒนาการด้านอาชีพ อาหาร สุขภาพ การบริหารจัดการชุมชนเพื่อคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน (Sefa Dei, Hall and Rosenberg. 2000; Hansen and VanFleet. 2003; UNESCO. 2006)

ผักพื้นบ้าน

ผักพื้นบ้าน (Indigenous vegetables) คือพืชผักที่ขึ้นหรือปลูกอยู่ในแต่ละท้องถิ่น ซึ่งเป็นพืชที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น ส่วนมากจะปลูกหรือขึ้นได้เองโดยไม่ต้องดูแล และเป็นพืชที่ท้องถิ่นรู้จักนำมาเป็นอาหาร และเป็นเครื่องปรุงของอาหารท้องถิ่น

การถ่ายทอดความรู้

การถ่ายทอดความรู้ (Knowledge Transfer) คือกระบวนการเผยแพร่ความรู้จากจุดหนึ่งไปสู่จุดหนึ่ง ซึ่งแบบทางเดียว แต่การถ่ายทอดความรู้จะประกอบด้วย การสื่อสารความรู้ และการตีความหมายความรู้ ซึ่งแตกต่างจากการแบ่งปันความรู้ (Knowledge sharing) ที่มีการเผยแพร่ความรู้แบบสองทาง

หน่วยงานราชการและองค์กรบริการ	หรือ Public sector คือหน่วยงานที่รับผิดชอบในกิจกรรมบริการแก่ประชาชนโดยรวม
ภูมิปัญญาท้องถิ่น	ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local wisdom) คือ ความรู้ที่หยั่งรู้และค้นพบโดยคนท้องถิ่น โดยปราศจากการเรียนรู้ในห้องเรียน เป็นความรู้ที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม และวัฒนธรรมของท้องถิ่น (ศูนย์กลางความรู้แห่งชาติ. 2552)
คนรุ่นใหม่	คนรุ่นใหม่ (Young generation) คือ เยาวชนรุ่นใหม่ที่ได้รับระบบการเรียนรู้แบบเป็นทางการในโรงเรียนมากกว่าการเรียนรู้จากคนรุ่นก่อนด้วยวิธีดั้งเดิมที่ท้องถิ่นใช้

1.9 บทสรุป

รายงานวิจัยฉบับนี้จะประกอบด้วย 3 ส่วน ส่วนที่ 1 คือการศึกษาเอกสาร (บทที่ 2) ที่ทำการศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายทอดความรู้ท้องถิ่น และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ส่วนที่ 2 คือบทที่ 3 ส่วนของการออกแบบการวิจัย และการดำเนินการวิจัย ส่วนที่ 3 คือการนำเสนอผลการศึกษา ซึ่งประกอบไปด้วย 3 บท บทที่ 4 นำเสนอเรื่องเล่าที่ได้จากการเก็บข้อมูล บทที่ 5 นำเสนอกระบวนการถ่ายทอดความรู้ท้องถิ่นเรื่องผักพื้นบ้านของชุมชนใน 2 อำเภอของจังหวัดฉะเชิงเทรา บทที่ 6 นำเสนอโมเดลการถ่ายทอดความรู้ท้องถิ่น เรื่องการถ่ายทอดความรู้ผักพื้นบ้านของภาคตะวันออก และบทที่ 7 คือบทสรุปของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้